

Motion om orosanmälan för äldre

Motion av Thomas Wihlman (C)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Torun Boucher

Sammanfattning av ärendet

I en motion väckt i kommunfullmäktige föreslår Thomas Wihlman (C) att staden inför orosanmälan för äldre personer, informerar verksamheterna inom äldreomsorgen om detta samt synliggör denna möjlighet på stadens hemsida. Motionären föreslår också att kommunfullmäktige uppdrar åt kommunstyrelsen att utreda hur funktionen orosanmälan för äldre lämpligast organiseras i staden.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Skarpnacks stadsdelsnämnd, PRO Stockholm och SPF Stockholm.

PRO Stockholm och SPF Stockholm har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret framhåller att det redan idag finns möjlighet att framföra oro om en äldre person. Det kan göras genom att kontakta respektive stadsdel alternativt vända sig till kontaktcentret Äldre direkt.

Socialnämnden instämmer med motionären om att det är viktigt att uppmärksamma äldre personer som kan befinna sig i en särskilt utsatt situation. Nämnden konstaterar också att orosanmälningar som rör äldre hanteras inom ordinarie strukturer. Det finns idag möjlighet att göra orosanmälningar för vuxna inklusive äldre och strukturer för hur dessa ska hanteras och handläggas inom stadens respektive verksamhetsområden.

Äldrenämnden anser att stadens befintliga kontaktvägar är tillräckliga och ser inget behov av att införa en särskild funktion för orosanmälan av äldre. Däremot kan det vara bra att se över informationen på stadens hemsida för att tydliggöra vart man ska vända sig vid oro för att en äldre person far illa.

Bromma stadsdelsnämnd vill framhålla att det redan i dagsläget finns möjlighet att framföra oro om en äldre person. Det kan göras genom att kontakta respektive stadsdelsförvaltning alternativt vända sig till kontaktcentret Äldre direkt. Dock kan nämnden konstatera att det inte är tillräckligt känt var personer kan vända sig för att lämna eller beskriva sin oro om en äldre person.

Järva stadsdelsnämnd anser att frågan om oro för våra äldre är viktig men bedömer att det redan finns upprättade funktioner som är tillräckliga. Under kontorstid tas orosanmälan emot av respektive stadsdelsförvaltning i Stockholms stad. Om den som vill göra en anmälan inte vet vart den ska vända sig så finns Äldre direkt för vägledning. Äldre direkts uppdrag är att ge stadens äldre, deras anhöriga och övriga intressenter lättillgänglig och kvalificerad information samt vägledning i äldreomsorgsfrågor.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd instämmer i att de problem och svårigheter en person kan ha ofta finns kvar även efter att individen fyllt 65 år. Frågan om orosanmälan för äldre personer är komplex av flera anledningar. Myndiga personer har rätt till självbestämmande och kan vägra att ta emot hjälp eller uppleva att de inte är i behov av stöd. En orosanmälan kan upplevas som intrång i personens integritet och frihet.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Det ska vara enkelt och tydligt för äldre, anhöriga, yrkesverksamma och privatpersoner att veta vart de kan vända sig vid oro för en äldre person. Redan idag finns möjligheter att anmäla oro, antingen genom att kontakta respektive stadsdelsförvaltning eller via Äldre direkt.

Det är av största vikt att uppmärksamma äldre som kan befinna sig i särskilt utsatta situationer. Därför är det angeläget att staden tydligt kommunicerar hur arbetet med detta bedrivs och säkerställer att informationen når både äldre och deras närstående.

Orosanmälningar som rör äldre hanteras inom ramen för stadens befintliga strukturer. Det finns redan idag etablerade rutiner för hur orosanmälningar avseende vuxna, inklusive äldre, ska tas emot, bedömas och handläggas inom respektive verksamhetsområde. Även fortsättningsvis bör dessa frågor hanteras inom de verksamheter som har det formella ansvaret och den specialistkompetens som krävs.

Utifrån inkomna remissvar blir det däremot tydligt att stadens webbplats behöver utvecklas med tydligare och mer lättillgänglig information om hur orosanmälan för vuxna, inklusive äldre, kan göras och vart man vänder sig så att ingen faller mellan stolarna. Detta är något som staden behöver jobba vidare med. Övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Bilaga

Motion om orosanmälan för äldre, dnr KS 2024/913–1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 4 juni 2025

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Delvis godkänna förslag till beslut
2. Att inkludera orosanmälan för äldre bland stadens e-tjänster
3. Att funktionen orosanmälan för äldre synliggörs på stadens hemsida
4. Att därutöver anföra följande:

Det är glädjande att borgarrådet bekräftar att staden har strukturer för att hantera orosanmälningar för äldre. Men vad hjälper det i praktiken när det fortfarande är otydligt hur och var anhöriga eller andra berörda ska anmäla sin oro? Den som idag söker på ”orsanmälan” på stadens hemsida möts av sju träffar. Tre av dem gäller barn under 18 år, övriga rör relationsvåld, skolplikt, kontaktuppgifter till socialtjänsten och en revisionsrapport. Under rubriker som rör äldreomsorg hittar man information om färdtjänst, nyckelfri hemtjänst och avgifter, men inte ett ord om oro för en äldre person i utsatthet. Det är uppenbart att informationen behöver bli tydligare och mer lättillgänglig.

Flera andra kommuner har redan tydlig information om orosanmälningar för äldre på sina webbplatser och erbjuder e-tjänster, precis som Stockholm idag gör för barn. Vi i Centerpartiet anser att Stockholm inte ska halka efter. Vi vill att e-tjänsten för orosanmälan utökas till att omfatta även vuxna över 18 år och att den blir synlig på stadens hemsida. Dessutom bör information finnas tillgänglig i de verksamheter som möter äldre, till exempel hemtjänst, vårdcentraler och träffpunkter. För någon som befinner sig i en särskilt utsatt situation kan en enkel informationsskylt eller ett klick på en webbsida vara skillnaden mellan stöd och misär, i värsta fall mellan liv och död.

Ny och pågående forskning, bland annat vid Sophiahemmets högskola, visar att behovet av tydliga strukturer för att anmäla oro inte bara gäller de äldre, utan även yrkesverksamma och anhöriga. Personal i vård och omsorg ställs inför komplexa situationer där det krävs både erfarenhet och psykologisk insikt. Forskningen pekar på att medarbetare ofta lämnas att navigera utifrån en inre kompass, där tidigare erfarenheter och egna uppfattningar om våld eller försummelse styr, snarare än tydliga riktlinjer. Därför behöver både strukturerna och stadens kompetens inom området stärkas.

Borgarrådet säger att ingen ska falla mellan stolarna. Då måste vi också ge både stockholmarna och stadens medarbetare verktyg som fungerar i verkligheten, inte bara i teorin. Vi vet att andra kommuner klarar detta. Stockholm borde inte vara sämre.

Ärendet

I en motion väckt i kommunfullmäktige beskriver Thomas Wihlman (C) att de allra flesta har en äldre person i sin närhet så som en anhörig, en granne, god vän eller någon du möter i den lokala butiken. Det kan finnas olika anledningar till att känna oro för en äldre person. Oro för att personen börjar bli glömsk eller nedstämd men inte själv förmår att be om hjälp, oro för att personen inte får i sig tillräckligt med mat, är ensam eller utsätter sig själv för risker i vardagen. Det kan handla om misstanke att personen är utsatt för våld, försummelse, har missbruksproblem eller inte klarar av att sköta sin personliga hygien. Motionären menar att det idag inte är självklart vart den som känner oro kan vända sig.

Motionären skriver att ofrivillig ensamhet drabbar allt fler äldre och medför en rad risker; nedsatt hälsa, depressioner, ångest och sämre livskvalitet. Det kan också leda till sämre matvanor, ökad alkoholkonsumtion och död i förtid. Personer med demenssjukdom löper risk för en större utsatthet på grund av svårigheter med kommunikationen. Våld i nära relationer diskuteras ofta i media, politiska debatter och offentliga utredningar men motionären menar att den äldres utsatthet för våld av en närstående nästan aldrig uppmärksammas. Också när övergreppen utförs av vård- och omsorgspersonal uppkommer en komplex situation skriver motionären, både för individen som utsätts och för eventuella kollegor som misstänker oegentligheter.

I Stockholms stad finns endast möjlighet att anmäla oro för barn eller ungdom under 18 år men även äldre kan befinna sig i en särskilt utsatt situation som kan hjälpas av en uppsökande kontakt. Motionären föreslår att staden möjliggör för privatpersoner och medarbetare att kunna lämna en orosanmälan beträffande äldre personer. Mot bakgrund av detta föreslås kommunfullmäktige att besluta:

- Att staden inför orosanmälan för äldre personer, informerar verksamheterna inom äldreomsorgen om detta samt synliggör denna möjlighet på stadens hemsida
- Att uppdra åt kommunstyrelsen att utreda hur funktionen orosanmälan för äldre lämpligast organiseras i staden

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Skarpnacks stadsdelsnämnd, PRO Stockholm och SPF Stockholm.

PRO Stockholm och SPF Stockholm har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 5 maj 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Staden arbetar aktivt för att skapa trygghet och sammanhang för stadens invånare. Stadsledningskontoret vill framhålla att det redan idag finns möjlighet att framföra oro om en äldre person. Det kan göras genom att kontakta respektive stadsdel alternativt vända sig till kontaktcentret Äldre direkt. Äldre direkts uppdrag är att ge stadens äldre, deras anhöriga och övriga intressenter lättillgänglig och kvalificerad information samt vägledning i äldreomsorgsfrågor. Stockholms trygghetsjour är bemannad kvällar och helgdagar. Jourenheten har ansvar för biståndsbeslut och arbetsledning inom äldreomsorg och funktionsnedsättning på jourtid.

Den personal som kommer i kontakt med äldre i stadens verksamheter har rutiner för att vidta åtgärder och ta kontakt med biståndshandläggare vid oro för att en äldre person far illa. I de fall det bedöms nödvändigt finns även rutiner för insatser under pågående dialog med biståndshandläggare. Fortbildning av personalen i äldreomsorgens verksamheter fortlöper i syfte att öka kunskapen kring hur man ska uppmärksamma att någon är våldsutsatt.

Vid oro för en person, oavsett ålder, som är utsatt för våld kan relationsvårdsteamet i den stadsdel som personen bor kontaktas. Relationsvårdsteamet erbjuder stöd och hjälp. Relationsvårdsteamet kan också, efter beslut, förmedla plats i skyddat boende om det är så att personen behöver lämna sin bostad. Det är viktigt att biståndshandläggarna har en nära samverkan med relationsvårdsteamet, för att säkerställa att äldre personer som utsätts för våld inte faller mellan stolarna.

Vid oro för äldre personer som lever i hemlöshet kan stadens uppsökarteam kontaktas. I uppsökarteamet ingår en äldrelots vars uppdrag är att specifikt stödja äldre som befinner sig i hemlöshet.

Thomas Wihlmans (C) motion om orosanmälan för äldre anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 december 2024 följande.
Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på motion angående orosanmälan för äldre.

Reservation av Kristin Jacobsson (C), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 27 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer med motionären om att det är viktigt att uppmärksamma äldre personer som kan befinna sig i en särskilt utsatt situation.

Utifrån nuvarande lagstiftning får en utredning enligt socialtjänstlagen (SoL) i regel inte inledas mot någon vuxen persons vilja, om utredningen avser personen själv. Om det kan föreligga ett vårdbehov som behöver tillgodoses med stöd av bestämmelser i lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) får utredningen bedrivas mot den

enskildes vilja. Detsamma gäller när socialnämnden på begäran av annan myndighet eller domstol är skyldig att yttra sig.

Det finns redan idag möjlighet att göra orosanmälningar för vuxna personer inklusive äldre med missbruks- och beroendeproblematik och vissa myndigheter och läkare har även en lagstadgad anmälningsskyldighet enligt 6 § LVM. Det finns även möjlighet att göra orosanmälningar gällande vuxna personer inklusive äldre utsatta för våld, vilket regleras i HSLF-FS 2022:39. Vidare kan utförare av beviljade insatser kontakta ansvarig handläggare i ärendet vid oro för den äldres situation.

Inom verksamhetsområdena missbruk och beroende samt våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck finns det ingen övre åldersgräns. Behovet är det centrala. För äldre personer som har ett missbruk och beroende eller är utsatta för våld ser förvaltningen att det är av vikt med en intern samverkan och samordning av insatser mellan vuxen-/missbruksenhet och äldreomsorg respektive relationsvårdsteam (RVT) och äldreomsorg. Detta för att tillgodose den äldres behov av stöd, behandling och omvårdnad.

Orosanmälningar och LVM-anmälningar gällande personer med missbruks- och beroendeproblematik handläggs av stadens vuxen- /missbruksenheter. På icke-kontorstid hanteras dessa av socialjouren. Förvaltningen ser att det är av vikt att orosanmälningar och LVM-anmälningar gällande personer med missbruk och beroende hanteras av enheter som har särskild kunskap om målgruppen, LVM-lagstiftningen och delegation för att fatta beslut enligt LVM.

Orosanmälningar gällande personer utsatta för våld handläggs av stadens RVT. På icke-kontorstid hanteras dessa av socialjouren. Förvaltningen ser att det är av vikt att orosanmälningar gällande personer utsatta för våld hanteras av enheter som har särskild kunskap om målgruppen och om risk- och skyddsbedömningar i sitt handläggningsförfarande.

Förvaltningen konstaterar att orosanmälningar som rör äldre hanteras inom ordinarie strukturer. Det finns idag möjlighet att göra orosanmälningar för vuxna inklusive äldre och strukturer för hur dessa ska hanteras och handläggas inom stadens respektive verksamhetsområden. Vidare ser förvaltningen att dessa fortsatt ska handläggas inom de verksamhetsområden som ansvarar för att hantera frågan och har den specialistkompetens som behövs. Däremot instämmer förvaltningen med motionären om att det på stadens hemsida kan tydliggöras hur orosanmälan för vuxna inklusive äldre kan göras.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på motionen.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2024 följande.

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen om orosanmälan för äldre.

Reservation av Thomas Wihlman (C), se Reservationer m.m.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 10 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Allmänheten rekommenderas att anmäla vid misstanke om att ett barn far illa. Anställda på vissa myndigheter och i vissa verksamheter som berör barn och unga (skola, hälso- och sjukvård, socialtjänst, polis och kriminalvård till exempel) är skyldiga enligt lag (14 kap 1§ första stycket SoL) att genast anmäla om de i sitt arbete misstänker att ett barn far illa.

Någon liknande anmälningsskyldighet finns inte för anmälan av misstanke om att vuxna, oavsett ålder, far illa. Det går dock alltid att göra en orosanmälan till socialtjänsten även avseende vuxna personer oavsett ålder, men det finns däremot ingen särskild blankett för anmälan när det gäller oro för en vuxen person utan endast när det gäller barn.

Vid anmälan om oro för en vuxen person behöver anmälaren förklara varför hen känner oro för personen i fråga. Om det rör sig om missbruk av droger så bör anmälan innehålla uppgifter om vilka droger personen använder, i vilken mängd och i vilken omfattning

För närvarande möjlighet att anmäla oro för äldre personer via Äldre Direkt, antingen via mejl eller via telefon. Äldre Direkt förmedlar då anmälan till biståndshandläggare i den stadsdel som den äldre bor. Vid akut oro utanför kontorstid kan Trygghetsjouren eller Socialjouren kontaktas.

Den personal som kommer i kontakt med äldre i stadens verksamheter har rutiner för att vidta åtgärder och ta kontakt med biståndshandläggare vid oro för att en äldre person far illa. I de fall det bedöms nödvändigt finns även rutiner för insatser under pågående dialog med biståndshandläggare. Fortbildning av personalen i äldreomsorgens verksamheter fortlöper i syfte att öka kunskapen kring hur man ska uppmärksamma att någon är våldsutsatt.

Vid oro för en person, oavsett ålder, som är utsatt för våld kan relationsvårdsteamet i den stadsdel som personen bor kontaktas. Relationsvårdsteamet erbjuder stöd och hjälp. Relationsvårdsteamet kan också, efter beslut, förmedla plats i skyddat boende om det är så att personen behöver lämna sin bostad. Det är viktigt att biståndshandläggarna har en nära samverkan med relationsvårdsteamet, för att säkerställa att äldre personer som utsätts för våld inte faller mellan stolarna.

Vid oro för en äldre person som lever i hemlöshet kontaktas stadens uppsökarteam. I uppsökarteamet ingår en äldrelots vars uppdrag är att specifikt stödja äldre som befinner sig i hemlöshet.

Förvaltningen ser inte behov av införa någon särskild funktion för orosanmälan av äldre som far illa. De kontaktvägar som finns idag bedöms vara tillräckliga. Däremot kan det vara av intresse att göra en översyn av den information som idag finns på stadens hemsida för att tydliggöra vart man ska vända sig vid oro för att en äldre person i ens närhet far illa.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2024 följande.

Att Bromma stadsdelsnämnd tar del av ärendet och godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar. Svaret överlämnas till kommunstyrelsen.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 19 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Att bli äldre kan innebära många olika utmaningar och som motionen lyfter så finns det flertalet olika anledningar att man som anhörig, tjänsteperson eller privatperson kan känna oro för äldre i sin närhet.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig bakom motionens intentioner, att det ska vara enkelt för äldre, anhöriga, tjänstepersoner och privatpersoner att veta vart de ska vända sig vid oro för en äldre person. Förvaltningen vill dock framhålla att det redan i dagsläget finns möjlighet att framföra oro om en äldre person. Det kan göras genom att kontakta respektive stadsdel alternativt vända sig till kontaktcentret Äldre direkt.

När äldreomsorgen i Bromma får information om att det finns en oro för en äldre person arbetar äldreomsorgen uppsökande gentemot personen. Det kan handla om att få en telefonkontakt, ett brev eller ett uppsökande hembesök i syfte att följa upp den oron som inkommit. Personen får då information om vart denne kan vända sig vid behov av stöd och vilka insatser som finns. Äldreomsorgen tar även kontakt med de personer där det förekommer oro som redan har en pågående insats. Vidare finns även etablerad samverkan med andra avdelningar inom förvaltningen om de skulle uppmärksamma en äldre som de uppfattar oro för.

Dock kan förvaltningen konstatera att det inte är tillräckligt känt var personer kan vända sig för att lämna eller beskriva sin oro om en äldre person. Förvaltningen tillstyrker därför förslaget gällande att synliggöra vart man ska vända sig för att lämna information i form av oro gällande äldre personer.

Av motionen belyses även flera orsaker till oro för äldre som ofrivillig ensamhet, att drabbas av demenssjukdom samt att våld i nära relation inte uppmärksammas som i andra målgrupper. För att nå äldre som inte ännu är aktuella arbetar förvaltningen med förbyggande insatser i form av öppna träffpunkter som aktivitetscenter som finns

på två platser i stadsdelen, på Tunet seniorboende och Traneberg seniorboende. Att det finns platser dit äldre kan ta sig för att träffa andra samt få information anser förvaltningen vara en viktig del i det förebyggande arbetet. Vidare har det även skickats ut ett utskick med information till alla personer som fyllt 75 år i år i Bromma. Utskicket innehöll information om de förebyggande verksamheterna, att planera för sitt framtida boende och även information om vart de kan vända sig för att ansöka om hjälpinsatser.

Förvaltningen arbetar aktivt för att uppmärksamma våld i nära relationer och medarbetare går utbildning för att uppmärksamma, fråga och agera vid våld i nära relationer. Förvaltningen konstaterar likt som motionären att våldet inte går i pension och att det är viktigt att detta uppmärksammas. Förvaltningen arbetar för att utveckla arbetet.

Jämställdhetsanalys

Vid besvarande av motionen har ett jämställdhetsperspektiv beaktats. Det kan konstateras att äldreomsorgen ger stöd och hjälp till både kvinnor och män. Det är av vikt att alla personer har rätt till stöd och hjälp oavsett om du är kvinna eller man.

Järva stadsdelsnämnd

Järva stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 december 2024 följande.

Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Patrick Amofah (C), se Reservationer m.m.

Järva stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Järva stadsdelsförvaltningen anser att frågan om oro för våra äldre är viktig men bedömer att det redan finns upprättade funktioner som är tillräckliga.

Inom beställarenheten, äldreomsorg i Järva stadsdelsförvaltningen arbetar två biståndshandläggare som uppsökare med uppdrag för de äldre som inte har insatser från äldreomsorgen. Deras uppgift är bland annat att arbeta med anmälningar där misstanke finns att en äldre person far illa. Det finns framtagna och implementerade rutiner för hur dessa anmälningar ska hanteras. Beställarenheten för äldre inom Järva stadsdelsförvaltning och de övriga kommunala enheterna som hemtjänst, vård- och omsorgsboende och servicehus har framtagna och implementerade rutiner för misstanke om våld i nära relation hos äldre. Enligt avtal ska även alla privata hemtjänstföretag ha upprättade och implementerade rutiner för våld i nära relation. Till Relationsvårdscentrum kan alla vända sig som är över 18 år för stöd och behandling i form av samtal till den som utsätts för våld eller utövar våld.

Medborgare, civilsamhälle och myndigheter som polis, SOS, sjukvård och andra viktiga aktörer kan alltid kontakta kommunen för frågor eller för att lämna orosanmälan. Kontorstid tas orosanmälan emot av respektive stadsdelsförvaltning i Stockholms stad. Om den som vill göra en anmälan inte vet vart den ska vända sig så finns Äldre direkt för vägledning. Äldre direkts uppdrag är att ge stadens äldre, deras anhöriga och övriga intressenter lättillgänglig och kvalificerad information samt vägledning i äldreomsorgsfrågor. Stockholms trygghetsjour är bemannad kvällar och helgdagar. Jourenheten har ansvar för biståndsbeslut och arbetsledning inom äldreomsorg och funktionsnedsättning på jourtid. I detta uppdrag ingår även att arbetsleda omsorgspersonal för äldre och funktionshindrade i akuta situationer efter kontorstid. Förvaltningen ser däremot att en stadsövergripande informationskampanj gällande orosanmälan för äldre skulle vara upplysande för stadens medborgare.

Hösten 2023 genomfördes en kampanj för att uppmärksamma att äldre personer kan utsättas för våld i nära relation. Denna satsning fokuserade på att uppmärksamma olika våldsformer såsom fysiskt, psykiskt och ekonomiskt våld samt försummelse. Kampanjen visades på Stockholms stads tryckta och digitala informationstavlor, i lokaltidning Mitti, Facebook, Instagram och på anslagstavlor i stadens verksamheter. Satsningen som riktades till allmänheten uppmärksammade på ett informativt sätt våld i äldres nära relation. En likadan kampanj har även genomföras under vecka 47 och 48 under hösten 2024.

Barn kan fara illa i många olika situationer. Oavsett vilken situation barnet befinner sig i är det misstanken eller kännedom om att barn far illa som är utgångspunkten för om en anmälan ska eller bör göras till socialnämnden enligt 14 kap. 1 § första stycket och 1 c § Socialtjänstlagen. Det finns ett tydligt lagstöd för orosanmälan när det gäller barn. När det kommer till äldre finns det inget lagstöd för orosanmälan.

Förvaltningen föreslår att Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i att de problem och svårigheter en person kan ha ofta finns kvar även efter att individen fyllt 65 år. Förvaltningen anser att frågan om orosanmälan för äldre personer är komplex av flera anledningar. Myndiga personer har rätt till självbestämmande och kan vägra att ta emot hjälp eller uppleva att de inte är i behov av stöd. En orosanmälan kan upplevas som intrång i personens integritet och frihet.

Socialtjänstlagen (2001:453) bygger på frivillighet, integritet och samtycke. Vissa myndigheter, anställda och yrkesverksamma är enligt 14 kap. 1 § SoL skyldiga att anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att barn far illa. Barn är inte myndiga i lagens mening och kan inte bestämma över sig själva. Motsvarande anmälningsskyldighet finns inte för vuxna. Likväl finns ingen åldersgräns för personer som är 65 år eller äldre utan betraktas som vuxna i lagens mening. Av 1 kap. 1 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) framgår att verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet. I Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2012:3) om värdegrunden i socialtjänstens omsorg om äldre finns rekommendationer om hur arbetet bör ske för att se till att äldre personer kan utöva sitt självbestämmande och inflytande. Bland annat beskrivs att den nämnd som har ansvar för verksamhet inom socialtjänsten eller den som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet bör tänka på aspekter för att se till att äldre personer visas respekt och får stöd i sitt självbestämmande.

Förvaltningen har rutiner för när privatpersoner, medarbetare, sjukvårdpersonal eller polis förmedlar oro för äldre personer.

Biståndshandläggare får ofta information om oro genom stadens funktioner Äldre direkt eller Trygghetsjouren. Uppgifter om oro kan även inkomma via epost till biståndshandläggare eller chef. Biståndshandläggare kontaktar alltid den äldre för ett hembesök vid uppgifter om oro. Ibland behövs ett motivationsarbete för att den äldre ska ta emot besök och hjälpinsatser. Insatserna utgår alltid från den äldres samtycke.

Gällande ärenden där det finns misstanke om våld är socialtjänsten skyldig att utreda behov av stöd och hjälp för den som utsatts för våld i nära relation. Staden har riktlinjer för hur handläggningen av ärenden där det förekommer våld ska gå till. Nämndens socialtjänst följer stadens riktlinjer och lokala rutiner när våld uppmärksammas i ett ärende. Nämndens relationsvåldsteam kan få kännedom om att en person är utsatt för våld och förtryck på olika sätt, bland annat genom att personen tar kontakt själv, att personen får hjälp av andra att ta kontakt eller genom information från Polisen. Relationsvåldsteamet samverkar med biståndshandläggare i ärenden gällande äldre personer.

Biståndshandläggare träffar alla äldre som har hjälpinsatser i någon form minst en gång per år. Äldreförvaltningens broschyr Våldet går inte i pension delas ut till varje enskild. Under hembesök används metoden Reagera-S, vilket är frågor för att lättare uppmärksamma våldsutsatthet hos äldre. Vid upptäckt av våld kan samverkan ske med relationsvåldsteamet efter samtycke från den enskilde.

Anställda som arbetar inom socialtjänsten omfattas av skyldigheten att rapportera missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden enligt bestämmelserna om lex Sarah. Nämndens verksamheter följer stadens och förvaltningens lokala upparbetade rutiner för lex Sarah.

Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att oroväckande situationer uppmärksammas samt i att äldre ska få tillgång till det stöd och hjälp de behöver.

Förvaltningen anser vidare att myndiga personers rättigheter behöver utredas vid ett eventuellt införande av orosanmälan för äldre personer. För att utreda hur funktionen lämpligast ska organiseras i staden krävs först en noggrann bedömning för hur myndiga personers rättigheter och självbestämmande säkerställs, samt från vilken ålder den enskilde ska omfattas av orosanmälan.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation av Kristin Jacobsson (C)

1. att delvis godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen,
2. att inkludera orosanmälan för äldre bland stadens e-tjänster,
3. att funktionen orosanmälan för äldre synliggörs på stadens hemsida, samt
4. att därutöver anföra följande:

Det är såklart glädjande att höra att staden i praktiken har strukturer för att hantera orosanmälningar för äldre men vad hjälper det när det inte är tydligt hur och var anhöriga kan anmäla sin eventuella oro? Om en person söker på "orsanmälan" på stadens hemsida får denne i dagsläget sju träffar. Tre av dessa rör orosanmälan för barn under 18 år, de andra har information om relationsvåld, skolplikt, telefonnummer till socialtjänsten och det sista sökresultatet är en revisionsrapport. Under flikarna som rör äldreomsorg finns information om färdtjänst, anhörigstöd, nyckelfrihemtjänst och olika avgifter för äldreomsorg. Inte heller här hittar vi något som berör oro för äldre. Det är uppenbart att informationen om möjligheten att orosanmäla äldre behöver tydliggöras på Stockholms stads hemsida.

Flertalet andra kommuner har tydlig information kring orosanmälan för äldre på sin hemsida och har även e-tjänster för detta, likt den Stockholms stad har för orosanmälan av barn. Vi i Centerpartiet vill därför att stadens e-tjänst för orosanmälan även inkluderar personer över 18 år och att funktionen synliggörs på stadens hemsida. Information kan även med fördel sättas upp i stadens verksamheter som riktar sig till äldre personer. För en person som befinner sig i en särskilt utsatt situation kan en uppsökande kontakt vara skillnaden mellan ett liv med stöd eller ett liv i misär, och i värsta fall på liv och död.

Äldrenämnden

Reservation av Thomas Wihlman (C)

1. att delvis godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen,
2. att inkludera orosanmälan för äldre bland stadens e-tjänster,
3. att funktionen orosanmälan för äldre synliggörs på stadens hemsida, samt
4. att därutöver anföra följande:

Det är såklart glädjande att höra att staden i praktiken har strukturer för att hantera orosanmälningar för äldre men vad hjälper det när det inte är tydligt hur och var anhöriga kan anmäla sin eventuella oro? Om en person söker på "orsanmälan" på stadens hemsida får denne i dagsläget sju träffar. Tre av dessa rör orosanmälan för

barn under 18 år, de andra har information om relationsvåld, skolplikt, telefonnummer till socialtjänsten och det sista sökresultatet är en revisionsrapport. Under flikarna som rör äldreomsorg finns information om färdtjänst, anhörigstöd, nyckelfrihemtjänst och olika avgifter för äldreomsorg. Inte heller här hittar vi något som berör oro för äldre. Det är uppenbart att informationen om möjligheten att orosanmäla när det handlar om äldre behöver tydliggöras på Stockholms stads hemsida. Flertalet andra kommuner har tydlig information kring orosanmälan för äldre på sin hemsida och har även e-tjänster för detta, likt den Stockholms stad har för orosanmälan av barn. Vi i Centerpartiet vill därför att stadens e-tjänst för orosanmälan även inkluderar personer över 18 år och att funktionen synliggörs på stadens hemsida. Information kan även med fördel sättas upp i stadens verksamheter som riktar sig till äldre personer. För en person som befinner sig i en särskilt utsatt situation kan en uppsökande kontakt vara skillnaden mellan ett liv med stöd eller ett liv i misär, och i värsta fall på liv och död.

Vi vill också påpeka att ny och pågående forskning, bland annat på Sophiahemmets Högskola till vars forskning en av våra stadsdelar bidrar, starkt pekar på åtgärder av den här arten. Inte bara för de äldres skull utan även för andra som berörs, som medarbetare i staden och anhöriga. Det kan handla om komplicerade situationer där både tidigare erfarenhet och psykologisk kunskap kan behövas. Några slutsatser från aktuella forskningsrapporter understryker behovet av att kunna göra orosanmälningar och att dessa hanteras på ett kompetent sett samt att stadens kompetens inom området utvecklas. Medarbetare kan således bli utlämnade till en inre kompass för att finna riktning, där de dels påverkas av tidigare erfarenheter i arbete samt vad man själv har upplevt våld eller vad man anser vara våld. Det är också oklart om utrymme finns för personal att fatta beslut inom ramen för sin yrkesutövning.

Järva stadsdelsnämnd

Reservation av Patrick Amofah (C)

1. att delvis godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen,
2. att inkludera orosanmälan för äldre bland stadens e-tjänster,
3. att funktionen orosanmälan för äldre synliggörs på stadens hemsida, samt
4. att därutöver anföra följande:

Det är positivt att Järva stadsdelsförvaltningen tycker att det är viktigt med en stadsövergripande informationskampanj gällande orosanmälan för äldre och att den typen av satsning skulle vara upplysande för stadens medborgare. Om en person söker på ”orsanmälan” på stadens hemsida får denne i dagsläget sju träffar. Tre av dessa rör orosanmälan för barn under 18 år, de andra har information om relationsvåld, skolplikt, telefonnummer till socialtjänsten och det sista sökresultatet är en revisionsrapport. Under flikarna som rör äldreomsorg finns information om färdtjänst, anhörigstöd, nyckelfrihemtjänst och olika avgifter för äldreomsorg. Inte

heller här hittar vi något som berör oro för äldre. Det är uppenbart att informationen om möjligheten att orosanmäla äldre behöver tydliggöras på Stockholms stads hemsida.

Flertalet andra kommuner har tydlig information kring orosanmälan för äldre på sin hemsida och har även e-tjänster för detta, likt den Stockholms stad har för orosanmälan av barn. Vi i Centerpartiet vill därför att stadens e-tjänst för orosanmälan även inkluderar personer över 18 år och att funktionen synliggörs på stadens hemsida. Information kan även med fördel sättas upp i stadens verksamheter som riktar sig till äldre personer. För en person som befinner sig i en särskilt utsatt situation kan en uppsökande kontakt vara skillnaden mellan ett liv med stöd eller ett liv i misär, och i värsta fall på liv och död.